

Mlada Sodobnost

Sabina Burkeljca

Slavko Pregl: O fantu, ki je lepo pozdravljal.

Ilustriral Marjan Manček.

*Ljubljana: Mladinska knjiga
(Velike slikanice), 2020.*

Pisatelja Slavka Pregla in ilustratorja Marjana Mančka zagotovo ni treba podrobneje predstavljati, saj že desetletja krojita in soustvarjata kvalitetno mladinsko literaturo – oba sta za svoje delo prejela številne nagrade in priznanja. Ob njunih delih so rastle in zrastle (in še rastejo) številne generacije. Sta priljubljena sodobna ustvarjalca, njuna dela pa so kot klasična zapisana v zgodovino slovenske književnosti. Kot književna ustvarjalca sta že večkrat sodelovala, npr. pri *Odpravi zelenega zmaja*, pri *Počesanih muhah ali Zelo zapletenem priročniku o lepem vedenju*, *Priročniku za klatenje ...* Tudi pri njuni najnovejši slikanici *O fantu, ki je lepo pozdravljal*, ki jo bomo tokrat vzeli pod drobnogled, se njuno komuniciranje z mladimi bralci zliva v celoto sporočilnosti estetike, etike in spoznavnih elementov.

Slikanica z velikimi tiskanimi črkami je gotovo v prvi vrsti namenjena najmlajšim bralcem oziroma bralcem začetnikom, ki svoje branje s krajšimi besedili, v katerih je veliko ponavljanj in malo povedi, šele začenjajo in utrjujejo. Mančkove ilustracije mladega bralca spodbujajo in dodatno motivirajo k branju in k razumevanju besedila, saj samostojno pripovedujejo

zgodbo. Pravzaprav bi bila lahko to tudi slikanica brez besed oziroma *silent book* – otrok lahko zgolj ob ilustracijah pripoveduje zgodbo in opisuje, kar vidi, doživlja in čuti, prav tako so ilustracije v veliko pomoč pri utrjevanju branja in avtomatiziranju besed, ki se nam vtisnejo v spomin kot slike. Ilustracije so zelo stvarne, Manček z njimi ne pretirava, ne pripenja dodatne zgodbe, temveč le spremlja pisateljevo besedilo. Zanimiva je ilustracija s platnice, na kateri glavni junak Taras spregovori v stripovskem oblačku: “Dobro jutro.” Ta stripovski element se v slikanici ponovi samo še enkrat, in sicer zadaj, v kolofonu knjige, kjer Taras med uživanjem v sladoledu izreče še: “Dober dan.”

Na straneh, kjer je besedilo, je le-tega malo, povedi so kratke in sporočilne, primerne starostni stopnji bralca. Ritem zgodbe temelji na ponavljanjih; Taras drugega za drugim srečuje ljudi, ki ga ne pozdravijo – cestnega pometača, poštarja, gospo z zelenjavo, branjevko in dimnikarja. Vseh pet prebivalcev mesta ima namreč skupno lastnost, da nikogar ne opazijo: cestni pometač gleda v tla, poštar gleda v hišna vrata, gospa z vrečkama si briše potno čelo, branjevka se ukvarja z zelenjavo, dimnikar pa gleda dimnike na strehah. Nihče se ne zmeni za nikogar, samo vsak zase, nihče ne izreče preprostega *dober dan*, s katerim se vsakršna komunikacija oziroma pogovor sploh začanja, ko se ustavimo in delimo svoj prostor pod soncem, zato v mestu ni čutiti povezanosti in veselja.

Za razliko od ostalih prebivalcev mesta Tarasov dedek “uporablja” *dobro jutro* (“O, dobro jutro, Taras!”), s čimer fantu pokaže, da je to osnovni bonton (minimum), s katerim ljudje vzpostavimo stik drug z drugim. Taras ima dedka rad in ga dojema kot vzornika, od njega se vrne nazaj v mesto in vsakega od omenjenih prebivalcev ogovori z *dobro jutro* – in vsi mu vrnejo pozdrav. Nekdo pač mora začeti in po bontonu vedno mlajši pozdravi starejšega.

Naslednji dan dedek in Taras skupaj odideta v mesto – in kaj opazita? Pometač ne gleda le v tla, ampak vsakega, ki pride mimo, lepo pozdravi. Dimnikar pristavi: “To je pa mladi mož, ki nam je včeraj vsem prinesel dobro jutro. Jaz se zdaj trudim, da bi vsem prinesel dober dan.” Dedek, ki je “stare šole”, le začudeno gleda, saj se mu zdita *dobro jutro* in *dober dan* nekako samoumevna. Mesto je (že samo) zaradi dveh besed oživelo, ljudje so se kar naenkrat povezali, nič več niso sami s svojimi skrbmi in delom – besedi sta prinesli takojšen pozitiven učinek. Sporočilo slikanice lepo povzame dimnikar: “Kako lepo je, če se ljudje med seboj pozdravljamo. V mestu takoj posije sonce, čeprav se po nebu potikajo oblaki.”

Na neki način je zanimivo, da priznani pisatelj tematizira tako primarno raven osnov vedenja oziroma povezanosti med ljudmi, kot je (očitno)

nesamoumeven *dobro jutro*, po drugi strani pa se takšno osnovno ozaveščanje o primarnem bontonu v današnjih časih pravzaprav spet zdi nujno potrebno – še najbolje preko zgodbe oziroma leposlovja. Kdo ve, morda pa je pisatelj na kakšni šoli kot gost na zaključku bralne značke opazil, da *dobro jutro* ali *dober dan* ležita le še na policah šolske knjižnice ali se skrivata na šolskem hodniku, ne pa v ustih mladih nadobudnežev. Slavko Pregl je o bontonu za otroke sicer že pisal v *Počesanih muhah ali Zelo zapletenem priročniku o lepem vedenju* (Mladinska knjiga, 1993). Gre za priročnik za mlade bralce, ki pa ni klasične priročniške narave. Tudi v *Počesanih muhah* Manček poleg ostalih elementov uporablja stripovske – zanimivo je, da je že na začetku knjige skoraj enak fant kot v pričujoči slikanici, le starejši, ki v stripovskem oblačku prav tako pozdravlja: “Dober dan.” Pregl v uvodu v priročnik med drugim zapiše: “Danes se police v knjigarnah šibijo pod najrazličnejšimi priročniki: Kako brez težav spraviti v dobro voljo rahlo skodranega psa ob otožnih četrtkovih sončnih zahodih? /.../ Izkvačkaj sivomodri shujševalni robček v premem sorazmerju z medplanetarno razdaljo vzpenjajočega se japonskega vremenskega satelita.” Že iz uvodnega dela je razvidno, da se tudi v priročniku tesno dotika leposlovnega sloga in da *Počesane muhe* močno presegajo klasične priročnike, ki zgolj priporočajo, kako kaj narediti ali kako ravnati. Kombinacijo priročnika in leposlovja izdaja tudi postavitvev knjige v različnih knjižnicah, saj jo lahko najdemo tako med leposlovjem (pod oznako pionirji, mladinci) kot med strokovnimi knjigami (etnologija (bonton), družbene vede).

Pri leposlovnih knjigah, katerih rdeča nit je bonton, besedilo zlahka zdrzne v moraliziranje, s čimer ne le izgubi umetniško plat, temveč ima tudi nasproten učinek od želenega. Pri slikanici *O fantu, ki je lepo pozdravljal* temu ni tako – pisatelj ves čas nevsiljivo pripoveduje mlademu bralcu, kako pomembno je, da opazimo človeka in ga pozdravimo. Slavko Pregl ne žuga s prstom, ne moralizira, le pokaže na pomen pristnega pozdrava *dobro jutro*. Ta ni samoumeven, v tem čudnem (korona)času pa sploh ne več, saj ti dve besedi redko vidimo na ustnicah, oblikovanih v nasmeh.

Z najnovejšo knjigo Slavka Pregla in Marjana Mančka tako zagotovo ne bomo “podlagali omar”, saj nam pomaga, da spet začutimo in osvojimo najpreprostejše stvari, kot sta *dobro jutro* in *dober dan*, v katerih se skriva najbolj prvinska človečnost.